

Europeiska Domstolen för de Mänskliga Rättigheterna

Frågor och Svar

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

A dark blue folder with a geometric pattern of overlapping triangles and lines. The text "Frågor och Svar" is written in white, bold, sans-serif font in the center. The folder has a white border and a white tab on the right side.

Frågor och Svar

Dessa frågor och svar har förberetts av domstolens kansli.

Dokumentet är inte bindande för domstolen. Det är avsett att ge grundläggande information om hur domstolen arbetar.

För mer detaljerad information hänvisas till olika dokument utfärdade av kansliet (tillgängliga på domstolens hemsida: www.echr.coe.int) och särskilt till domstolens arbetsordning.

VAD ÄR DEN EUROPEISKA DOMSTOLEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA?

Den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna är en internationell domstol baserad i Strasbourg. Den består av lika många domare som det antal medlemsstater i Europarådet som har ratificerat (godkänt) den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna – för närvarande fyrtiosju¹. Domarna tjänstgör i sin personliga egenskap och representerar inte någon enskild stat. Domstolen biträds av ett kansli bestående huvudsakligen av jurister från alla medlemsstaterna (föredraganden). De är helt oberoende av sina ursprungsländer och representerar varken klagandena eller staterna.

VAD ÄR DEN EUROPEISKA KONVENTIONEN OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA?

Konventionen är en internationell överenskommelse som endast medlemsstater i Europarådet kan underteckna. Den innehåller en uppräknning av de rättigheter och garantier som staterna har åtagit sig att respektera samt upprättar domstolen och reglerar hur denna skall verka.

¹ Inte alla medlemsstater har ratificerat alla konventionens tilläggsprotokoll (överenskommelser som tillskapar ytterligare rättigheter). Information om ratificeringarna finns på vår Internetsida.

VAD GÖR DEN EUROPEISKA DOMSTOLEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA?

Domstolen tillämpar den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Dess uppdrag är att säkerställa att staterna respekterar de rättigheter och garantier som anges i konventionen. Det gör den genom att pröva klagomål ingivna av enskilda personer eller, ibland, av stater. I de fall den finner att en medlemsstat har kränkt en eller flera av dessa rättigheter eller garantier meddelar domstolen en dom. Domarna är bindande; de berörda staterna är skyldiga att rätta sig efter dem.

NÄR KAN JAG KLAGA TILL DEN EUROPEISKA DOMSTOLEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA?

Du kan klaga till domstolen om du anser att du direkt och personligen har utsatts för en kränkning av de rättigheter och garantier som anges i konventionen eller dess tilläggsprotokoll. Kränkningen måste ha begåtts av en av de stater som är bundna av konventionen.

Vilka rättigheter är skyddade av konventionen och dess tilläggsprotokoll?

Bland annat följande rättigheter är skyddade:

- ☞ rätten till liv,
- ☞ rätten till en rättvis rättegång i civilrättsliga tvister och i brottmål,
- ☞ rätten till skydd för privat- och familjeliv,
- ☞ yttrandefrihet,
- ☞ tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet,
- ☞ rätten till ett effektivt rättsmedel,
- ☞ rätten till respekt för egendom, och
- ☞ rätten att rösta och kandidera i val.

Vad förbjuder konventionen och dess tilläggsprotokoll?

Bland annat följande är förbjudet:

- ☞ tortyr och annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,
- ☞ godtyckligt och olagligt frihetsberövande,
- ☞ diskriminering vid åtnjutandet av de fri- och rättigheter som anges i konventionen,
- ☞ utvisning av en stat av dess egna medborgare eller vägran att låta dessa resa in i landet,
- ☞ dödsstraff, och
- ☞ kollektiv utvisning av utlänningar.

VILKA VILLKOR MÅSTE JAG UPPFYLLA FÖR ATT KUNNA GE IN ETT KLAGOMÅL?

Vilka är villkoren som relaterar till mig personligen?

- ☞ Du behöver inte vara medborgare i någon av de stater som är bundna av konventionen. Den kränkning du klagat över måste emellertid ha begåtts av någon av de stater som är bundna av konventionen inom dess "jurisdiktion", vilket vanligtvis betyder inom dess territorium.
- ☞ Du kan vara en enskild person eller en juridisk person, exempelvis ett bolag eller en förening.
- ☞ Du måste direkt och personligen ha utsatts för den kränkning du påstår har skett. Du kan inte allmänt klaga på en lag eller en åtgärd, exempelvis för att du anser att den är orättvis. Inte heller kan du klaga på andras vägnar (såvida de inte är tydligt identifierade och du är deras ombud).

Måste jag vidta åtgärder först inför de nationella domstolarna och myndigheterna?

- ☞ Ja. Du måste ha uttömt alla rättsmedel som finns i den berörda staten och som skulle ha kunnat ställa till rätta den situation du klagat över (vanligtvis innebär detta en ansökan till en behörig domstol, följt av ett överklagande om detta är möjligt, och slutligen ett ytterligare överklagande till en högre domstol, exempelvis Högsta domstolen eller en konstitutionsdomstol, om någon sådan finns).
- ☞ Det är inte tillräckligt att du använt dig av dessa rättsmedel. Du måste därvid också ha tagit upp de sakfrågor du klagat över till den europeiska domstolen (det vill säga det huvudsakliga

innehållet i de kränkningar av konventionen som du påstår har skett).

- ☞ Du har endast sex månader på dig från dagen för det sista nationella avgörandet (normalt avgörandet från den högsta domstolen) att ge in ett klagomål. Efter utgången av denna period kan domstolen inte ta emot ditt klagomål.

Mot vem kan jag klaga?

- ☞ Mot en eller flera av de stater som är bundna av konventionen och som, enligt din mening (genom en åtgärd eller underlåtenhet att agera som direkt påverkat dig), har kränkt konventionen.
- ☞ Nämnda åtgärd eller underlåtenhet måste ha begåtts av en eller flera offentliga myndigheter i den berörda staten (till exempel en domstol eller en förvaltningsmyndighet).
- ☞ Domstolen kan inte behandla klagomål som riktar sig mot privatpersoner eller privata rättssubjekt såsom affärsföretag.

Vad kan mitt klagomål handla om?

- ☞ Klagomålet måste röra någon av de rättigheter som anges i konventionen. Påstådda kränkningar kan avse många olika frågor, exempelvis tortyr och omänsklig behandling av fångar, ett frihetsberövandes laglighet, brister i en tvistemåls- eller brottmålsprocess, diskriminering vid åtnjutandet av en konventionsrättighet, föräldrarätt, respekt för privatliv, familjeliv, hem och korrespondens, inskränkningar i yttrandefriheten eller rätten att ta emot och sprida uppgifter, inskränkningar i friheten att delta i en sammankomst eller demonstration, utvisning och utlämning för brott, konfiskering av egendom och expropriation.
- ☞ Du kan inte klaga på att ett annat juridiskt dokument än den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna har

kränkts. Du kan alltså inte klaga över kränkningar av, exempelvis, FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna eller Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

HUR SKALL JAG KLAGA TILL DOMSTOLEN OM JAG ANSER MIG HA UTSATTS FÖR EN KRÄNKNING AV KONVENTIONEN?

Genom att skicka ett fullständigt ifyllt och undertecknat klagoförmulär² till domstolen. Formuläret ska sändas med post, tillsammans med alla relevanta handlingar, till följande adress:

**The Registrar
European Court of Human Rights
Conseil de l'Europe
F-67075 Strasbourg cedex**

- ☞ Du kan skriva på ett av domstolens officiella språk (engelska och franska) eller på ett av de officiella språken i någon av de stater som har ratificerat konventionen.
- ☞ Det är meningslöst att skicka ett klagoförmulär via fax eftersom detta inte avbryter löpandet av den frist som enligt konventionen gäller för att klaga till domstolen. Endast ett klagoförmulär i original sänt per post tas i beaktande av domstolen.
- ☞ Kom inte till Strasbourg för att framföra ditt ärende muntligen. Det kommer inte att medföra att målet handläggs snabbare och du kommer inte att få någon juridisk hjälp.
- ☞ Domstolens kansli kan begära att du kompletterar klagomålet

² Klagoförmuläret finns på vår hemsida.

med ytterligare handlingar, information eller förtydliganden.

- ☞ Ladda ner klagoförmuläret från domstolens hemsida, fyll i det noggrant och läsligt, underteckna det och skicka det till domstolen så snart som möjligt. Formuläret ska bland annat innehålla:
 - en kort sammanfattning av fakta i målet och ditt klagomål,
 - angivande av de rättigheter i konventionen som du anser har kränkts,
 - en lista på de rättsmedel som du har använt,
 - kopior av alla beslut som har fattats av berörda domstolar och myndigheter i ditt ärende (eftersom dokumenten inte kommer att återsändas till dig skall endast kopior skickas), och
 - din underskrift som klagande eller ditt ombuds underskrift.
- ☞ Om du önskar vara anonym, måste du omedelbart informera domstolen om detta och ange skälen för begäran. Ordföranden avgör om begäran är berättigad.
- ☞ På detta stadium av handläggningen behöver du inte vara representerad av ett ombud. Om du emellertid önskar klaga genom ett ombud, måste du fylla i och underteckna därför avsedd del av klagoförmuläret.

Vilka är handläggningens huvuddrag?

- ☞ Handläggningen är skriftlig. Du kommer att informeras skriftligen om alla beslut tagna av domstolen. Muntliga förhandlingar hålls endast undantagsvis.
- ☞ Handläggningen är gratis.
- ☞ Även om du inte behöver företrädas av ett ombud i det inledande skedet av handläggningen, måste du ha ett juridiskt ombud så snart ditt klagomål har kommunicerats med regeringen. Det stora

flertalet klagomål blir emellertid avvisade utan att kommuniceras med regeringen.

- ☞ Du kommer endast att behöva stå för dina egna kostnader (exempelvis advokatkostnader och utlägg för utredning och korrespondens).
- ☞ Efter att du ingett ett klagomål kan du ansöka om rättshjälp. Rättshjälp beviljas dock inte automatiskt och den kan endast ges i ett senare skede av handläggningen.

Vilka är handläggningens huvudsakliga stadier?

- ☞ Domstolen måste först bestämma om ditt klagomål kan prövas (m.a.o. om det är "admissible"). Det innebär att klagomålet måste uppfylla vissa villkor enligt konventionen. Om villkoren inte är uppfyllda, kommer klagomålet att avvisas. Om du har framställt flera klagomål, kan domstolen bestämma att något eller några av dem kan prövas och avvisa övriga.
- ☞ Ett beslut om att avvisa ett eller flera klagomål är slutgiltigt och kan inte ändras.
- ☞ Om något eller några av dina klagomål tas upp till prövning, kommer domstolen att uppmuntra parterna (dig och den berörda staten) att nå en förlikning. Om en förlikning inte nås, prövar domstolen målet i sak – det vill säga, den avgör huruvida en kränkning av konventionen har skett.

Hur lång tid behöver jag vänta?

- ☞ Mot bakgrund av det antal eftersläpande mål som domstolen för närvarande har, kan det ta ett år innan domstolen kan påbörja den inledande granskningen av ditt klagomål. Vissa klagomål av brådskande karaktär kan handläggas med förtur, särskilt om klaganden påstås befinna sig i omedelbar fysisk fara.

VAD KAN JAG HOPPAS ATT UPPNÅ?

Om domstolen finner att en kränkning har skett, kan den tilldöma dig "skälig gottgörelse", en summa pengar som kompensation för vissa former av skada. Domstolen kan också kräva att den berörda staten ersätter dina rättegångskostnader. Även om domstolen skulle finna att det inte har förekommit någon kränkning, behöver du inte betala några extra kostnader (exempelvis svarandestatens rättegångskostnader).

Vänligen notera följande:

- ☞ Domstolen kan inte ändra nationella avgöranden eller upphäva nationell lagstiftning.
- ☞ Domstolen är inte ansvarig för verkställigheten av dess avgöranden. Så snart den har meddelat ett domslut övergår ansvaret till Europarådets ministerkommitté³, vilken har som uppgift att övervaka verkställigheten och se till att ersättning betalas ut.

³ Ministerkommittén består av medlemsstaternas utrikesministrar eller dessas företrädare.

VAD KAN DEN EUROPEISKA DOMSTOLEN FÖR DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA INTE GÖRA FÖR MIG?

- ☞ Domstolen fungerar inte som en besvärinstans i förhållande till de nationella domstolarna; den upptar inte målen till förnyad prövning och den kan inte ogiltigförklara eller ändra de nationella avgörandena.
- ☞ Domstolen kommer inte att ingripa på dina vägnar hos den myndighet du klagat på. Däremot kan domstolen, i undantagsfall, besluta om interimistiska (tillfälliga) åtgärder. Enligt praxis används sådana åtgärder endast då det finns en allvarlig risk att klaganden annars drabbas av fysisk skada.
- ☞ Domstolen kan inte hjälpa dig att finna eller betala för en jurist som kan upprätta ditt klagomål.
- ☞ Domstolen kan inte ge dig information om gällande rätt i den stat som du klagat mot.

